



ความเป็นจริงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่

จากการพิจารณาตามหลักทฤษฎีแล้ว จะเห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัดต้องมีบทบาทต่าง ๆ มากมายในการเป็นตัวแทนของประชาชน การรักษาลิทธิชนชั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของสังคม การสร้างความเข้าใจและความสามัคคีของคนในท้องถิ่นและในชาติ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบ จึงทำให้บทบาทสมาชิกสภาจังหวัดมีความสำคัญต่อการเมืองระดับท้องถิ่น ดังนั้นการได้สมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ที่ดีย่อมจะส่งผลให้ สจ. มีบทบาทที่ดีไปด้วย ในที่สุดก็จะส่งผลให้การเมืองระดับท้องถิ่นมีคุณภาพและบทบาทที่ดีไปเช่นกัน ดังนั้น สจ. ต้องทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับความต้องการหรือผลประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม ดังนั้นการได้มาซึ่งตัวแทนท้องถิ่นซึ่งเป็น สจ. นั้นต้องดำเนินไปตามกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นคัดเลือกตัวแทนของเขา นั่นก็คือ "การเลือกตั้ง" ซึ่งในการเลือกตั้งนี้ เราต้องพิจารณาหรือศึกษาถึงวิธีการให้ได้มาซึ่ง สจ. ซึ่งจุดกำเนิดของการได้มาซึ่ง สจ. นี้ในการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งศึกษาถึงประเด็นที่เป็นเงื่อนไขซึ่งได้มาซึ่ง สจ. คือ

- (1) ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง และมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ สจ. เหล่านั้นมาเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น
- (2) การใช้เงื่อนไขหรือปัจจัยในการเลือกตั้ง เช่น คุณสมบัติส่วนตัว และฐานะการเงิน

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ หากเราได้เข้าใจถึงจุดเริ่มต้นของการมาได้ซึ่ง สจ. ว่ามีส่วนกำหนดเงื่อนไขต่อบทบาททางการเมืองของตนในสภาต่อไปอย่างไร ทั้งนี้เพราะหากการได้มาซึ่ง สจ. ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขบางอย่างแล้ว เงื่อนไขเหล่านั้นย่อมจะส่งผลต่อการกระทำหรือดำเนินบทบาทของ สจ. ในขณะที่เขาดำรงตำแหน่งดังกล่าว และการเข้าใจเงื่อนไขดังกล่าวจะยอมทำให้เราเข้าใจบทบาทของ สจ. ในการเมืองระดับท้องถิ่น และ

มองการเมืองท้องถิ่นไทยในระบบประชาธิปไตยได้ดี ชัดเจน และเป็นความจริงมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เรามองหรือประเมินความเป็นประชาธิปไตยของไทยที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการของสถาบันการเมืองมากกว่ามองประชาธิปไตยที่เป็นสาระ หลักการหรือเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งจากการศึกษาของ กนก วงศ์ตระหง่าน พบว่าสังคมไทยพยายามสร้างประชาธิปไตยภายใต้ความคิณพื้นฐานที่ยึดรัฐสภา เป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย<sup>1</sup> และการศึกษานี้จะทำให้ความสำคัญต่อข้อมูลในการดำเนินบทบาทที่เป็นจริงและวิถีทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสภาจังหวัดที่เป็นความจริง ซึ่งคงเป็นข้อมูลที่คงจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาและความเข้าใจถึงภาพที่สะท้อนต่อค่านิยมและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

#### 1. ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง

การพิจารณาถึงลักษณะภูมิหลังของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ ที่มาจากการเลือกตั้งโดยสังเขป เพื่อจะเป็นพื้นฐานหรือได้ทราบถึงเงื่อนไขที่จะเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาของสมาชิกสภาจังหวัด เพราะเราต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านบุคคลเป็นสำคัญ เพราะภูมิหลังด้านต่าง ๆ อาจทำให้เราได้เข้าใจถึงการดำเนินบทบาทของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาถึงภูมิหลังของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่พบว่า

---

<sup>1</sup>กนก วงศ์ตระหง่าน การเมืองในระบบประชาธิปไตยไทย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ พ.ศ. 2527 หน้า 25

ด้านอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
25-35	3	8.33
36-45	17	47.22
46-55	7	19.44
56-65	6	16.66
65 ขึ้นไป	3	8.33
รวม	36	100

ซึ่งจะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วอายุของ สจ. ทั้ง 36 คน จะเห็นได้ว่าช่วงอายุ 36-45 ปี มีจำนวนมากที่สุดถึง 17 คน ซึ่งเป็นจำนวนร้อยละ 47.22 ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุ 46-55 ปี ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 19.44 ซึ่งจากลักษณะของอายุดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนนั้นมีความตื่นตัวทางการเมืองพอสมควรและย่อมจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ สจ. ทั้งในและนอกสภาจังหวัดในขณะดำรงตำแหน่ง

การศึกษา

การศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบการเมือง เพราะการศึกษาเป็นสิ่งซึ่งนำมาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้การที่สมาชิกสภาจังหวัดจะมีวุฒิทางการศึกษาดี และมีความรู้เกี่ยวกับความต้องการของประชาชน

ดี ย่อมถือได้ว่าทั้งวุฒิทางการศึกษากับความรู้ดังกล่าว จะช่วยเกื้อกูลให้สมาชิกสภาจังหวัด  
ผู้นั้นมีโอกาสที่จะสามารถมองปัญหาได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

ตารางแสดงวุฒิการศึกษาของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2532

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	4	11.11
มัธยมศึกษาตอนต้น	11	30.55
มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช.	11	30.55
ปวส. อนุปริญญา	3	8.33
ปริญญาตรี	5	13.88
สูงกว่าปริญญาตรี	2	5.55
รวม	36	100

จากตารางทำให้เราเห็นว่าสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับพอสมควรคือ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีจำนวนเท่ากันคือ จำนวนร้อยละ 30.55 อนึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบัน สจ. เชียงใหม่นั้นมีผู้ได้รับการศึกษาที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไปก้าวเข้ามาสู่การเล่นการเมืองระดับท้องถิ่นถึงจำนวน 7 คน ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีต่อการเมืองระดับ

ท้องถิ่นสถาบันนี้ ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นถึงการมีวุฒิทางการศึกษาและความรู้ดังกล่าวจะส่งผล และเกื้อกูลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ สจ. ที่เป็นตัวแทนระดับท้องถิ่นในอนาคต

#### การประกอบอาชีพ

จากผลพวงของการพัฒนาที่ผ่านมาในประเทศไทย ส่งผลทำให้ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดภาคธุรกิจเอกชนขยายตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อพลังอำนาจทางการเมืองย่อมเปลี่ยนแปลงไป พลังทางเศรษฐกิจทำให้ส่งผลต่อระบบการเมือง ทำให้นักการเมืองต้องเข้าไปมีบทบาทในการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลและส่งเสริมหรือสนับสนุนให้กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเข้ามาสู่การเป็นนักการเมือง เพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเอง และสภาจังหวัดก็จะประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นตัวแทนที่มาจากสาขาอาชีพต่าง ๆ เข้าไปอยู่เพื่อสะท้อนความคิดเห็นหรือผลประโยชน์ในทางด้านกลุ่มอาชีพ ดังนั้นการก้าวเข้าไปสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดบางท่านอาจจะต้องดิ้นรนเพื่อหาประโยชน์จากสถานภาพและตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อทางการเมือง ซึ่งจากการศึกษาทางด้านอาชีพของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่พบว่า แยกกลุ่มอาชีพดังนี้

ตารางที่

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	2	5.55
เกษตรกร	7	19.44
ค้าขาย ธุรกิจ	25	69.44
อาชีพอิสระ เช่น การเป็นสื่อมวลชน	2	5.55

(หมายเหตุ บางท่านประกอบอาชีพที่ควบคู่ แต่ผู้วิจัยได้ยึดถือการประกอบอาชีพหลัก ตามที่ได้รับตามการกรอกแบบสอบถาม)

จากตารางจะเห็นได้ว่านักธุรกิจประสบความสำเร็จมากกว่าอาชีพอื่นในการเลือกตั้ง สจ. เชียงใหม่ คือ มีผู้มีอาชีพค้าขายหรือนักธุรกิจที่ได้รับการเลือกเป็น สจ. ในสมัยเลือกตั้งปัจจุบัน ถึงจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นอัตราร้อยละ 69.44 ของ สจ. ทั้งหมด และจากประวัติภูมิหลังในเรื่องการประกอบอาชีพนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่จะแสดงฐานะของ สจ. และภูมิหลังในเรื่องการประกอบอาชีพนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่จะแสดงฐานะของ สจ. และภูมิหลังเรื่องการประกอบอาชีพนี้ย่อมจะมีผลโดยตรงต่อการดำเนินพฤติกรรมของ สจ. เชียงใหม่ในขณะดำรงตำแหน่งไม่มากนัก

แรงจูงใจทางการเมือง

จากการที่สมาชิกของระบบการเมืองแต่ละแห่งพยายามแสวงหาอำนาจทางการเมือง เพื่อที่จะได้มีอิทธิพลเหนือนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล ทั้งนี้เป็น

เพราะอิทธิพลทางการเมืองถูกแจกแจงโดยไม่เท่าเทียมกันในบรรดาสมาชิกในระบบการเมือง ฉะนั้นการแสวงหาอำนาจและการที่จะมีอำนาจนั้นย่อมจะมีวิธีการไม่เหมือนกัน Robert E. Lane<sup>1</sup> เห็นว่าการที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นเพราะความต้องการในสิ่งสำคัญคือ

1. มนุษย์หาทางที่จะอยู่ดีกินดีทางเศรษฐกิจ ด้านวัตถุ รายได้ทรัพย์สินและความมั่นคงปลอดภัยทางเศรษฐกิจโดยใช้กลไกทางการเมือง
2. มนุษย์ต้องการมีพวกน้อง ต้องการความรักใคร่และความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น
3. มนุษย์หาทางที่จะทำความเข้าใจในเรื่องโลก ตลอดจนสาเหตุที่เกิดขึ้นเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อมนุษย์
4. มนุษย์หาทางลดความตึงเครียดในจิตใจของตนเองโดยเฉพาะแรงกระตุ้นจากความก้าวร้าว แรงกระตุ้นในทางเพศ โดยแสดงออกทางการเมือง
5. มนุษย์ต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น โดยผ่านช่องทางทางการเมือง
6. มนุษย์หาทางรักษาซึ่งความภูมิใจในตัวเอง และพยายามปรับปรุงให้มีมากยิ่งขึ้น (ความต้องการทางด้านสถานภาพ ชื่อเสียง และความเคารพ) โดยผ่านกิจกรรมทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม เรายังพบว่าบุคคลที่ชอบยุ่งเกี่ยวกับงานสังคม เช่น เป็นกรรมการจัดงานส่วนท้องถิ่น, เป็นกรรมการบริหารของสมาคมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง มักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ยอมยุ่งเกี่ยวกับงานสังคม ดังเช่น สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับการเลือกตั้ง พ.ศ. 2528 (รวมทั้งได้รับเลือกตั้งซ่อม)

---

<sup>1</sup> Robert E. Lane Political life : Why and How People Get Involved in Politics (New York : The Free Press, 1959) p.102

นั้นก็เคยเป็นสมาชิกหรือเป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาแล้ว ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนร้อยละของ สจ. เชียงใหม่ที่เคยเป็นสมาชิกหรือเคยเข้าร่วมกลุ่มมาแล้ว

ประเภท	จำนวน	ร้อยละ
เคยสังกัดชมรม สมาคม หรือกลุ่มพลัง	22	61.11
ไม่เคยสังกัด ชมรม สมาคม หรือกลุ่มพลัง	11	30.55
อื่น ๆ	3	8.33
รวม	36	100

จากตารางทำให้เราเห็นได้ว่าภูมิหลังของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับเลือกตั้ง พ.ศ. 2528 ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองมาแล้ว โดยเคยสังกัดชมรม, สมาคม หรือกลุ่มพลังต่าง ๆ ถึงจำนวนร้อยละ 61.11 จากประสบการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้นำเหล่านี้ต้องการที่จะเข้ามามีช่องทางกิจกรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้นำหรือสมาชิกชมรม สมาคมหรือกลุ่มพลังต้องเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองในที่สุด



ตารางแสดงช่วงสมัยที่เป็น สจ.

ช่วงสมัยที่เป็น สจ.	จำนวน	ร้อยละ
1 สมัย	16	44.44
2 สมัย	15	41.66
3 สมัย	3	8.33
4 สมัย	1	2.77
5 สมัย ขึ้นไป	1	2.77

จากตารางแสดงให้เห็นว่า สจ. เชียงใหม่นั้นจำนวนผู้ที่ดำรงตำแหน่งกลายเป็น สส. จำนวน 1 สมัย มีมากที่สุดคือ จำนวนร้อยละ 44.44 และที่รองลงมาคือ จำนวน 2 สมัย จำนวนร้อยละ 41.66 ซึ่งจำนวนสมัยการเข้าดำรงตำแหน่ง สจ. นี้ สัมพันธ์กับเรื่องจำนวนอายุ คือ ส่วนใหญ่ของ สจ. เชียงใหม่ อายุในวัยกลางคนระหว่าง 36-45 ปี มีถึงจำนวนร้อยละ 47.22 ซึ่งจำนวนการดำรงตำแหน่งจำนวนสมัยของ สจ. นั้นแสดงให้เห็นการปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน และประชาชนได้ให้ความวางใจในการเลือกตั้งสมัยต่อมา เพราะพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ สจ. ทั้งในและนอกสภา ในการให้การช่วยเหลือประชาชน

การที่บุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องทางการเมือง โดยการเล่นการเมือง "นั้นอยู่ที่" ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง นั่นก็คือความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมือง

และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสองสิ่งนี้ต้องมีอิทธิพลต่อกัน<sup>1</sup>

ซึ่งในกรณีของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ นั้น เหตุผลที่ทำให้เขาเข้ามาเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่นนี้ เพราะความเชื่อในประสิทธิภาพในการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง คุณสุนันท์ พงษ์พิกุล สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตเลือกตั้งอำเภอสันทราย กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า .... "ชีวิตของผมนั้น พยายามและมีความตั้งใจรักชาวบ้านและทำตัว อย่างชาวบ้าน ก็เห็นบางสิ่งบางอย่างที่ทางราชการยังเอือมไม่ถึง (ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน) ผมก็คิดว่าถ้าผมได้เป็นสมาชิกสภาจังหวัด เราก็จะเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างราษฎรกับฝ่ายบริหารเพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญขึ้น โดยพยายามหาเหตุผลสาเหตุหรือเถียงเองประมาณบ้างท้องถิ่น หรือจากทางส่วนกลางมาพัฒนาท้องถิ่นอำเภอสันทราย".... (จากการสัมภาษณ์คุณสุนันท์ พงษ์พิกุล เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2532)

จากคำกล่าวนี้จะเป็นได้ว่าการเข้ามาเล่นการเมืองโดยเข้ามาเป็น สจ. โดยความเชื่อมั่นว่าสถาบันสภาจังหวัดนี้ สร้างความเชื่อมั่นว่ามีประสิทธิภาพว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาที่ทางราชการเข้าไปยังไม่ถึงในเรื่องปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และการเป็น สจ. จะสามารถเข้ามาเป็นตัวแทนนำปัญหาเหล่านี้ไปให้หน่วยงานราชการได้แก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และ สจ. จะรักษาผลประโยชน์และสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นว่าขณะที่ตนเองเข้าไปดำรงตำแหน่ง สจ. จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้

---

<sup>1</sup>Robert A. Dahl., Who Governs : Democracy and Power in an American City (New Haven : Yale University Press, 1961) p.114

คุณทอง คันธา สมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่เขตเลือกตั้งอำเภอสันกำแพง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งและสามารถชนะการเลือกตั้งติดต่อกันมาถึง 7 ครั้ง และมีบทบาทสำคัญในสมาชิกสภาจังหวัดตลอดมา กล่าวว่า การที่บุคคลเข้ามาเล่นการเมืองเพราะความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ...."ในระดับท้องถิ่นประชาชนโดยทั่วไปมีความต้องการ ความประสงค์ ขอความช่วยเหลือมีมากมายเหลือเกิน คือ เป็นต้นว่า เหมืองฝาย ถนนหนทาง ไฟฟ้าทุกอย่าง แต่เรามีการจัดสรรให้ (โดย) ทางสภาจังหวัด ทางอำเภอจัดสรรให้ บางที่มันก็เพียงพอบางครั้งก็ไม่เพียงพอ บางครั้งก็ไม่ถูกจุดตามวัตถุประสงค์ของประชาชน คือ อยากเข้ามาช่วยเหลือประชาชนด้านบริการในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ให้ทั่วถึงกันและประชาชนก็อาศัยว่าจะพึงได้คือ สจ. (จากการสัมภาษณ์ คุณทอง คันธา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2532)

ในทำนองเดียวกัน คุณธงชัย อุดมความสุข สจ.เขตเลือกตั้งอำเภอสันป่าตอง ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ตนเข้ามาเล่นการเมืองในท้องถิ่นว่า ...."เริ่มแรกผมเป็นพ่อค้า ต่อมาผมก็เป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ได้พบเห็นอะไรหลาย ๆ อย่างที่ไม่ถูกต้องในการเล่นข่าว ราษฎรจำนวนมากเวลาเกิดเรื่องขึ้นมาเขาไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้ตกเป็นเบี้ยล่าง เกิดความไม่เป็นธรรมของสังคม เวลาถูกจับไม่มีใครไปช่วยเหลือเขาแต่อย่างใด

เราเมื่อก้าวไปเป็นตัวแทนของชาวบ้าน แต่การที่เราไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเพราะเราเป็นหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าหากเราก้าวเข้าไปสู่การเป็นนักการเมืองท้องถิ่น (สจ.) เราก็มีสิทธิมีเสียงที่พูดได้มากขึ้น ช่วยเหลือชาวบ้านได้มากขึ้น .... (จากการสัมภาษณ์ คุณธงชัย อุดมความสุข เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2532)

จากคำสัมภาษณ์ทั้ง 3 นี้ สะท้อนให้เห็นว่าการเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดนั้น เพราะการเป็นสมาชิกสภาจังหวัดนั้นสามารถที่จะเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนที่ตนประสบหรือพบเห็นมา

ดังที่คำกล่าวของนักปรัชญาการเมืองที่กล่าวว่า ผู้นำควรแสวงหาอำนาจเพื่อที่จะสามารถใช้อำนาจหน้าที่ (Authority) ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ตามความเห็นของคุณอนันต์ สมุลลิต์ สจ.เขตอำเภอแม่ริม ได้แยกประเภทที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

...."การที่คนเขาเข้ามาเล่น สจ. ผมคิดว่ามันมีอยู่ 3 ประเภทคือ ประเภทที่ 1 (เป็นบันไดก้าว) ไปเล่น สส. ประเภทที่สอง รับเหมาก่อสร้าง ค้าขายของผิดกฎหมาย ยิ่งง ๓ เขาก็ได้รับความเกรงใจ (จากข้าราชการ) มากกว่าคนธรรมดาประเภทที่สาม คือ ช่วยเหลือชาวบ้าน".... (จากการสัมภาษณ์ คุณอนันต์ สมุลลิต์ เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2532)

ดังนั้นคำตอบดังกล่าว เราพอที่จะเห็นว่ามูลเหตุที่ทำให้สมาชิกสภาจังหวัดเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามาเกี่ยวพันแยกได้เป็น

1. ประเภทต้องการจะเป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของประชาชนทุกคน รักษาความเป็นธรรมให้กับทุกคน รักษาผลประโยชน์ให้กับรัฐ หรือแสวงหาอำนาจเพื่อสนองความต้องการของจิตใจ เสรีภาพ และเพื่อความสุข ทั้งนี้เพราะหลักการเป็นตัวแทนในระดับท้องถิ่นก็คือ การเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมือง การปกครองแทนประชาชนเพื่อผลประโยชน์โดยส่วนรวมของประชาชน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองหรือการแสดงถึงสถานการณ์สนองตอบ การมอบอำนาจ ความชอบธรรม หรือการตรวจสอบซึ่งในเรื่องนี้นั้น สจ.เขตอำเภอสามารถที่จะให้คำตอบยืนยันได้ดี

2. ประเภทแสวงหาอำนาจโดยจิตสำนึก เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง นักการเมืองก็เช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีพฤติกรรมในการรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัว โดยเป็นตัวผลักดัน หรือจูงใจในการมีบทบาททางการเมืองในระดับต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จทางการเมือง ดังที่ Robert E. Lane กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เนื่องมาจากการกระตุ้นเตือนที่มากขึ้นเพราะ

ผลประโยชน์นั่นเอง โดยมนุษย์จะลอกเลียนแบบความคิด และกิจกรรมเพื่อการอยู่ดีกินดี ทางด้านวัตถุ มนุษย์จะปกป้องทรัพย์สินของตนเอง ให้เกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น มีรายได้ที่แน่นอนซึ่งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการเมือง จะต้องพิจารณาจากผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจไปสู่การเมือง ซึ่งจากบทบาทโดยส่วนรวมเท่าที่ผ่านมาของสมาชิกสภาจังหวัดบางแห่ง หากบทบาทของ สจ. แสดงออกมาในทางที่รักษาผลประโยชน์ของตนเองมากจึงได้รับการกล่าวขานเรียกจากทางฝ่ายต่าง ๆ ว่าเป็น "สภาของผู้รับเหมา" ซึ่งพฤติกรรมในลักษณะนี้ได้รับการยืนยันว่าสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนหนึ่งยังคงมีบทบาทพฤติกรรมในส่วนนี้ดังคำกล่าว ...."มันเป็นจุดบอดอย่างหนึ่งของสมาชิกสภาจังหวัดบางคน เข้ามาเพื่อหวังไปรับเหมา (ก่อสร้าง) ไปติดเสียที่โน่น บ้างก็เพื่อคุ้มครองธุรกิจผู้รับเหมาองค์การ ฯ บางคนก็ประพฤติดัวไม่ต้องการเอาใช้เป็นฐาน (เอาตำแหน่งหน้าที่) เป้าหมายที่ทำงานจริง ๆ ไม่มี ฉะนั้นเราจะเห็นบางคนเสนอญัตติกระทู้ไม่เคยเข้าสภาจังหวัดเลย ตั้งแต่เป็น สจ.ไม่เคยมี พูดยก็ไม่พูด นั่งอยู่เฉย ๆ ตลอดสมัย ไม่รู้เขา (ประชาชน) เลือกมาได้ยังไง พวกนี้จะเอาเงินซื้อ (เข้ามาเป็น สจ.) ถึงเวลาประชุมก็ไม่ประชุม" .... (จากการสัมภาษณ์ คุณธงชัย อุดมความสุข เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2532)

3. ประเภทที่เข้ามาในการแสวงหาชื่อเสียงและเกียรติยศ คนส่วนมากต้องการมีสถานภาพ อันได้แก่ ฐานะหรือตำแหน่ง ขนาดหนึ่งในหมู่ กลุ่ม ของตนโดยอยู่ในฐานะที่คนอื่นคิดถึงตนในแง่ดี ให้ได้รับความนับถือจากคนในหมู่ที่ตนรู้จัก ซึ่งเขาถือว่าเป็นบุคคลประเภทที่มีแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์สูง สิ่งที่เขาต้องการก็คือตำแหน่ง เกียรติยศ ชื่อเสียงโดยมีความต้องการที่จะรู้สึกว่าเป็นเหนือคนอื่น ดังนั้นการมีตำแหน่งบทบาทเป็นสมาชิกสภาจังหวัด อาจสามารถประกันการยอมรับนับถือหรือความเกรงใจที่ไม่มากก็น้อยจากบุคคลอื่น และเกิดให้เขามีความรู้สึกว่า ศักดิ์ศรีของตนได้ถูกพัฒนาส่งเสริม

4. ประเภทที่เข้ามาแสวงหาความเป็นธรรมในสังคม และอาศัยแอบอิงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน คือประเภทที่เข้ามาเพราะตนเองได้มีการประกอบอาชีพในทางนั้นแล้ว

และมีความตั้งใจที่รักษาความเป็นธรรมในสังคมให้เกิดขึ้น เพราะลักษณะการประกอบอาชีพของตน เช่นการประกอบอาชีพการเป็นสื่อมวลชนต้องเสนอถ่ายทอดข้อเท็จจริงให้ประชาชนได้ทราบมากที่สุด ซึ่งประเภทนี้การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดแล้วทำให้สามารถเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของตนเอง เช่น คำกล่าวของ คุณบรรจบ ลี้มจฺรญู ประธานสภาจังหวัดเชียงใหม่หลายสมัยและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเมืองท้องถิ่นระดับสภาจังหวัดมากท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

...."ถึงแม้เราไม่มีเกียรติ ไม่มีเงินเดือน ทำไมเราถึงอยากเป็น สำหรับผมนั้นผมตอบได้ชัดว่า ผมมีอาชีพทำหนังสือพิมพ์ ผมอยากจะได้แหล่งข่าวที่ถูกต้องดีกว่าเราจะไปเขียนยกเมฆ ถ้าได้ข่าวที่ถูกต้องในการประชุมสภาจังหวัด ในการบริหารของส่วนราชการต่าง ๆ หรือหัวหน้าราชการต่าง ๆ แล้วเราไปดูข้อมูลต่าง ๆ แล้วเราเขียนถูกต้องเราค่อนข้างศักดิ์สิทธิ์ เรามีโอกาสอย่างนี้แล้วถึงชนลูกชนเต้ามาเป็น สจ. เราไม่หวังอะไร (จากการอภิปรายคุณบรรจบ ลี้มจฺรญู บทบาท สจ.กับการพัฒนาท้องถิ่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2532)

จากคำกล่าวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ในการเข้ามาเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ของ สจ. บางท่านอยู่บนพื้นฐานของการต้องการทำหน้าที่ในสิ่งที่ตนประกอบอาชีพได้ดีที่สุด การเข้าไปดำรงตำแหน่ง สจ. เป็นการเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกต้อง ที่จะเสนอให้ประชาชนได้ทราบต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ในการจำแนกประเภทสมาชิกสภาจังหวัดเหล่านี้มีแรงจูงใจที่ทำให้ตนกระโจนมาเล่นการเมือง ระดับท้องถิ่นนั้น มูลเหตุจูงใจทางด้าน ๆ หนึ่ง คงไม่มีการชี้วัดว่าการที่สมาชิกสภาจังหวัดเหล่านี้มีมูลเหตุจูงใจเช่นใด มีความสำคัญเป็นหลัก แต่หากมีเหตุจูงใจทางด้านใดเป็นหลักแล้ว ในภายหลังที่เข้าดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว การแสดงบทบาทหรือการมีพฤติกรรมที่เป็นหลักไปทางด้านใดอย่างปรากฏอย่างชัดเจน ย่อมแสดงหรือเป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นว่า การดำเนินบทบาทเช่นนั้นมาจากสาเหตุใด

และสภาจังหวัดขณะนั้น มีสมาชิกสภาประเภทใดมากกว่ากัน

5. ความเป็นจริงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่

การเลือกตั้งเป็นหัวใจสำคัญในการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นเราจำเป็นต้องพิจารณาถึงลักษณะการเป็นตัวแทน ก็คือ การเป็นตัวแทนของผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่ทำให้ตนเองสามารถเข้ามาในสภาได้ ดังนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้ออกคะแนนเสียงเลือกตั้งของตน กล่าวคือบทบาทการกระทำของสมาชิกสภาจังหวัดจะต้องคำนึงถึงความต้องการ ความพอใจ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน ซึ่งดังนั้น สจ. ต้องเป็นผู้แทนในเขตเลือกตั้งของตน มากกว่าจะเป็นตัวแทนหรือต้องรักษาผลประโยชน์โดยรวมของจังหวัด<sup>1</sup>

จุดกำเนิดของสมาชิกสภาจังหวัดถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของสภาจังหวัด เพราะถ้าปราศจากสมาชิกสภาจังหวัดแล้ว สภาจังหวัดก็ไม่สามารถมีบทบาทหรือกิจกรรมใด ๆ ได้ ดังนั้นวิธีการเลือกตั้งเป็นกลไกที่ทำให้ได้ผู้แทนที่เป็นระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งนี้เป็นกลไกที่สำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับประชาชนในเขตเลือกตั้ง โดยประชาชนจะเลือกหรือพิจารณาว่าคนใดที่จะเป็นตัวแทนที่ดีสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนมากที่สุด ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ เราจะใช้แนวความคิดที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณา นั่นก็คือ

1. นโยบาย เป็นสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้นโยบายเป็นสิ่งที่แสดงถึงจุดยืนของผู้สมัครในเรื่องต่าง ๆ ประชาชนผู้เลือกจะเลือกผู้สมควรตามนโยบายที่แต่ละคนได้แถลงไว้ ซึ่งเมื่อเขาได้เป็นตัวแทนแล้ว เขาจะดำเนินบทบาทในลักษณะที่ว่าตน

---

<sup>1</sup>Roger H. Davidson The Role of the Congressmen, New York Pegasus, 1969, p.140

เป็นบุคคลที่มีมโนธรรม สำนึกในความรับผิดชอบมีความรู้ ความสามารถและวิจรรณาญาณ  
ที่ดี<sup>1</sup>

2. การยึดความสำคัญของ "ตัวบุคคล" ในความคิดทางด้านนี้ก็คือ คุณสมบัติ  
ส่วนตัวของผู้สมัครมีความสำคัญต่อการเลือกตั้ง กล่าวคือประชาชนจะนำคุณสมบัติส่วนตัว  
ของผู้สมัครมาพิจารณาว่าสมควรที่ตนจะลงคะแนนเสียงให้หรือไม่

เมื่อเรานำแนวความคิดที่เป็นจุดกำเนิดในการได้รับการเลือกตั้ง เป็นผู้แทนของ  
ประชาชนในแต่ละเขตเลือกตั้ง แล้วเราสามารถที่จะมองระบบการเมืองในระดับท้องถิ่น  
และการดำเนินบทบาทของสมาชิกสภาจังหวัดในขณะที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น ใน  
ตามความเป็นจริงที่ปรากฏในระบบการเมืองท้องถิ่นไทยได้อย่างถูกต้อง

ฉะนั้นประเด็นเบื้องต้นที่เราจะพิจารณาก็คือนโยบายมีบทบาทอย่างไรในการ  
เลือกตั้งในระดับสมาชิกสภาจังหวัดของไทย เมื่อเราได้ทราบว่ายโยบายมีบทบาทอย่างไรทำ  
ให้เราสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้ออกเสียง  
เลือกตั้งในที่สุด

คุณชายชาติตรี ลี้มจฺรญู สจ.เขตเลือกตั้งอำเภอสันป่าตอง (โดยได้รับการ  
เลือกตั้งซ่อม เมื่อ พ.ศ. 2529) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

...."มันควรจะประกอบกันแต่่นโยบายนี้ผมกล้ายืนยันว่านโยบายนี้ไม่ว่าของ  
ใครไม่ว่าบรรดารัฐบาล จะเป็นระดับสูงขึ้นไปเลย (สส.) โดยเฉพาะในการเมืองท้องถิ่น  
เราไม่มีระบบพรรคการเมือง แต่จะเป็นระบบบุคคล แต่ในทางเหนือนครับ ที่ผมสัมผัสมา  
ประชาชน (ส่วนใหญ่) จะนิยมเลือกตั้งบุคคลมากกว่านโยบาย โดยเฉพาะนโยบายต่าง ๆ

---

<sup>1</sup>Eulau Heinz et. al "The Role of the Representative.  
Some Empirical Observation on the Theory of Edmund Burke".  
American Political Science Review September 1959, p.742-756



ประชาชนภาคเหนือจะเห็นว่ายังไม่เป็นรูปธรรมสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว เขาเลยคิดว่าตัวบุคคลที่ว่าบงาย ใช้สะดวก และนอกจากนั้นเขาจะดูว่าเป็นตัวบุคคลที่มีเบื้องหน้าเบื้องหลังเป็นอย่างไร เขาจะรู้จักตัวบุคคลนั้นพอสมควรหรือไม่ในการช่วยให้เขาตัดสินใจในการเลือกตั้งในครั้งนี้ การที่ผมได้รับเลือกตั้งเข้ามาคงอยู่ที่ตัวบุคคล เพราะตอนผมลงสมัครนั้น ได้มีผู้สมัครที่มีพรรคการเมืองหนุนหลังหลายพรรค แต่ก็ไม่ได้รับเลือกตั้งครับผม".... (จากการสัมภาษณ์คุณชายชาติรี ลี้มจรรย์ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

นอกจากนี้ คุณทอง กันธา สจ.เขตเลือกตั้งอำเภอสันกำแพง และเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดทุกครั้งที่คุณทองลงรับสมัครการเลือกตั้งได้กล่าวไว้ในการหาเสียงหรือการแถลงนโยบายในระหว่างการเข้ารับเลือกตั้ง

...."ตอนที่ผมจะลงสมัครครั้งแรก ผมแถลงนโยบายว่า (1) ผมจัดระบบน้ำ การทำมาหากินของประชาชนเป็นหลัก ชลประทานให้ประชาชนทุกแห่งได้ใช้ทั้งชลประทานราษฎร์ และชลประทานหลวง (2) เรื่องถนนหนทางซึ่งบางแห่ง ต้องสร้างถนนทุกแห่ง ทุกหมู่บ้าน ถนนที่ไม่ดีต้องทำให้ดีขึ้น ถนนที่ลู่ลูกรังแล้วก็ลาดยางหรือทำคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ (3) การศึกษาก็อยากส่งเสริมให้เด็กเรียนเก่ง ได้เรียน เดียวนี้เด็กบ้านนอกไม่ค่อยได้เรียน"... (จากการสัมภาษณ์ คุณทอง กันธา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2532)

นอกจากนี้ คุณชายชาติรี ลี้มจรรย์ ได้กล่าวถึงขณะที่หาเสียงเลือกตั้งว่า

...."ผมมีนโยบายว่า ผมได้เข้าถึงประชาชนและพูดคุยกับเขา ไม่ว่าจะป็นตอนเช้าที่ในตลาด หรือรับพระที่วัดหรือชุมชนต่าง ๆ ผมได้ชี้แจงเหตุผลว่า โอกาสที่ผมจะช่วยเหลือพื้นที่อำเภอสันป่าตอง ผมอาจจะเป็นการยกตนเล็กน้อย ว่าผมมีโอกาสมากกว่าคนอื่น ๆ แต่ผมไม่ชี้ชัดว่าคนอื่นไม่ดี ทุกคนมีโอกาสและตั้งใจดี แต่ผมมีโอกาสเพราะผมมีอาชีพหลักเป็นสื่อมวลชนด้านหนังสือพิมพ์ ผมมีโอกาสช่วยเหลือประชาชนได้มาก โดยขั้นตอนที่ผมชี้แจงว่า นอกจากทางหนังสือพิมพ์และผมจะใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง ได้จัดหรือ

สอบถาม การดำเนินการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รับดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้พี่น้องประชาชนให้ลุล่วงไปด้วยดี และประสบผลสำเร็จด้วยดี".... (จากการสัมภาษณ์ คุณชายชาติศรี ลี้มจรูญ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

จากการกล่าวข้างต้นทำให้เราสามารถมองเห็นว่าการที่ประชาชนเลือกตัวแทนของเขาเข้ามานั้น จะพิจารณาจากองค์ประกอบทางด้านบุคคลหรือทางด้านส่วนตัวเป็นหลัก สำหรับในเรื่องนโยบายนั้นเนื่องจากข้อจำกัดที่ว่าผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งทุกคนนั้นได้ตอบคำถามในเรื่องนี้ว่าในการลงสมัครเลือกตั้งเป็น สจ. นั้น ได้ลงในนามของตัวเองทั้งหมด ถึงแม้ว่า สจ. บางท่านจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในระดับชาติ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ หรือพรรครวมไทย ฯลฯ แต่ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเหล่านี้ไม่เคยลงสมัครในนามพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ ดังนั้นการนำนโยบายของพรรคมาใช้ในทางปฏิบัติแทบไม่มี และเป็นการชี้ชัดให้เห็นอย่างหนึ่งว่า พรรคการเมืองไทยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเมืองในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้การเมืองระดับท้องถิ่นเช่นนี้จะเป็นเวทีประชาธิปัตย์ให้ประชาชนได้สัมผัส และพรรคการเมืองสามารถเข้ามาสัมผัสใกล้ชิดกับประชาชน นับว่าเป็นสิ่งที่พรรคการเมืองในระดับชาติได้ละเลยโอกาสที่ติดตามเหล่านี้ และพรรคการเมืองให้ความสำคัญเฉพาะในการเลือกตั้งในระดับชาติเท่านั้น ทั้งที่ในระดับท้องถิ่นก็มีสมาชิกพรรคในระดับหัวหน้า หรือประธานสาขาพรรคแต่พรรคการเมืองกลับไม่มีบทบาทในการช่วยส่งเสริมประชาธิปัตย์ในด้านนี้เลย นโยบายของพรรคจึงไม่ปรากฏในการเมืองระดับท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การประสานหรือความต่อเนื่องในระดับการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติจึงเกิดขึ้นไม่ได้. เพราะสาเหตุนี้เป็นสาเหตุหนึ่ง

นอกจากนี้ ถ้าเราเข้าไปพิจารณาถึงนโยบายว่า มีความสำคัญไม่มากต่อการเลือกตั้งในระดับสมาชิกสภาจังหวัดในความเป็นจริง เมื่อเปรียบเทียบกับคุณสมบัติส่วนตัวบุคคลของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัครยังมีลักษณะเฉพาะตัวของตนเองอีก นั่นก็คือนโยบายดังกล่าวเกิดจากความคิดเห็นของผู้สมัครเองว่า ท้องถื่นดังกล่าวมีปัญหาอย่างไรบ้าง และ

เมื่อมีปัญหาดังกล่าวแล้วสิ่งที่ผู้สมัครแสดงให้ประชาชนผู้ออกเสียงได้เห็นว่า ตนจะทำอะไรบ้างให้กับชุมชนในเขตเลือกตั้งนั้น ดังนั้นนโยบายของผู้สมัครจึงมักสะท้อนถึง ความคิดเห็นของผู้สมัครหรือความต้องการ ปัญหาความเดือดร้อนประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งผู้สมัครอาจสรุปจากความคิดเห็นของตนเองหรือประสบการณ์ที่ได้รับฟัง พบเห็นจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ซึ่งนโยบายเหล่านั้นก็คือสิ่งที่ผู้สมัครจะเข้าไปแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้แก่ประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ดังนั้นนโยบายของผู้สมัคร ก็มีลักษณะคล้ายกับ "สัญญา" มากกว่าสิ่งที่ตนเองจะทำอะไรให้ชัดเจนเกี่ยวกับประชาชน เช่น การเข้าไปทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ที่จะเข้าไปกำหนดนโยบายที่เป็นทิศทางในการพัฒนาจังหวัด หรือเข้าไปควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ดังนั้นนโยบายเหล่านี้จึงเป็นลักษณะโดยเฉพาะของผู้สมัครที่แสดงให้เห็นหรือมุ่งเน้นที่จะสนองต่อปัญหาหรือความเดือดร้อนของท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้า และประเด็นที่ตัดสินใจสำหรับประชาชนคือ ผู้สมัครรายใดจะสามารถให้ความมั่นใจแก่ประชาชนได้มากกว่าผู้สมัครรายอื่นได้และเป็นผู้สามารถทำตามสิ่งที่เขาพูดหรือสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนได้กว่าผู้สมัครรายอื่น ๆ ประชาชนก็จะเลือกผู้สมัครงานนั้น ดังนั้นนโยบายของผู้สมัครรายนั้นประชาชนจะดูจากองค์ประกอบหลักคือ "คุณสมบัติส่วนตัว" ของผู้สมัครว่าจะทำตามสัญญานั้นได้มากน้อยแค่ไหน

ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้สัมภาษณ์ทุกคนจะมีความเห็นว่า "คุณสมบัติส่วนตัว" คือเป็นสิ่งที่ประชาชนพิจารณาเป็นหลัก ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ทุกคนได้ให้คำตอบแบบสอบถามว่า สิ่งที่ประชาชนได้เลือกตนเองนั้นได้พิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัว โดยการเป็นผู้มีชื่อเสียง และเคยให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นมาก่อน ส่วนคำถามที่ว่า เหตุผลที่ประชาชนเลือกท่านเป็น สจ. เพราะเลือกเพราะชอบนโยบาย ไม่มีผู้ตอบคำถามในข้อนี้

ดังนั้นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยังคงมีความสำคัญต่อการกำหนดผลการเลือกตั้งที่ผ่านมา ดังนั้นนโยบายจึงไม่มีความสำคัญมากนัก แต่คุณสมบัติส่วนตัวของผู้



สมัครมีความสำคัญมากกว่าคุณสมบัติของผู้สมัครนี้ เป็นสิ่งที่ผู้สมัครแต่ละรายสะสมหรือสร้างกันมาด้วยตัวเองกับประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ดังคำกล่าวของ คุณสุบิล อรุณศิริโรจน์ สจ. เขตเลือกตั้งอำเภอสารภี กล่าวว่า

...."สิ่งที่ชาวบ้านเขาชอบอย่างที่เราเห็นอยู่ก็คือ เป็นคนที่ติดต่อได้ง่ายที่สุด มา  
กลางคืนก็พบ กลางวันก็พบ พบได้เพราะอาชีพของผมเป็นอาชีพบริการส่งขายน้ำมัน  
พบผมได้ตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ผมตั้งสำนักงานขนส่งที่นี้เลยในส่วนนี้เป็นส่วนหนึ่งทำให้  
ประชาชนประทับใจผม".... ในด้านอื่นก็เข้าถึงประชาชนไม่ถึงมือถือตัว มีอะไรก็ไปหา  
เขา โดยเฉพาะการเกษตร ที่อำเภอสารภีนี้มีพื้นที่การเกษตร 80 % โดยสนับสนุนเรื่อง  
นี้ด้วย ".... (จากการสัมภาษณ์ คุณสุบิล อรุณศิริโรจน์ เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2532)

และคุณธงชัย อุดมความสุข ได้กล่าวยืนยันในเรื่องนี้ว่า

...."ในระยะเวลาที่เป็น สจ. ผมช่วยคนเยอะ ช่วยคนเรื่อย ๆ มีคดีมี  
เรื่องมีราวอะไรก็ตาม พวกนี้คือคนที่จะช่วยเรา ในเหตุการณ์เลือกตั้ง (สจ.) ถ้าเขารู้เขา  
ก็มารับใบปลิวแล้วเอาไปติดให้เรา ช่วยลูกบ้าน พุดญาตีพี่น้อง ให้ลูกบ้านช่วยพุดอย่างนี้  
ดังนั้นผมจึงไม่หมดมากเท่าไร (ใช้จ่ายเงินให้การเลือกตั้ง)".... (จากการสัมภาษณ์  
คุณธงชัย อุดมความสุข เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2532)

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบคุณค่าทางสังคมไทยที่ดี ซึ่งได้  
ย้าถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์โดยตรง มุ่งหาผล  
ประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันได้ ไม่ยึดหลักการอย่างหนึ่งอย่างใดไว้เป็นอุดมการณ์ ความสัมพันธ์  
จะแปรตามความต้องการเฉพาะอย่าง ฉะนั้นกิจกรรมทางการเมืองจึงมีสภาพไม่ติดอะไร  
กับการซื้อขายสินค้าตามตลาด<sup>1</sup> ดังนั้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดระบบคุณค่าทาง

<sup>1</sup> ชัยอนันต์ สมุทวณิช. อุดมการณ์ทางการเมือง. สำนักพิมพ์บรรณกิจ

สังคมได้เข้ามามีส่วนเป็นตัวกำหนด หรือตัดสินใจให้ประชาชนได้เลือกผู้ใด ตามระบบคุณค่าทางสังคมที่มีการสร้างความผูกพันทางสังคม ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับประชาชนในเขตนั้น โดยการเน้นถึงความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สมัครกับประชาชน ผู้สมัครจะต้องเป็นบุคคลที่ผู้เลือกรู้จักในฐานะบุคคลโดยเฉพาะสามารถเป็นบุคคลที่เคยให้ความช่วยเหลือหรือคุ้มครองในยามที่พวกเขาเดือดร้อน กล่าวก็คือ ผู้ได้รับการเลือกตั้งต้องเป็นผู้ที่เคยให้ความช่วยเหลือแก่เขาได้ทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคต ดังคำกล่าวของคุณชายชาติรี ลี้มจรูญ และคุณสุปิล อรุณศิริโรจน์ ที่ว่าประชาชนจะเลือกบุคคลที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นบุคคลที่พบบ่อย ใช้สะดวก

จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือ ประชาชนจะนำคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมาพิจารณาว่าสมควรที่ตนจะลงคะแนนเสียงให้หรือไม่ คุณสมบัติส่วนตัวนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลระหว่างผู้สมัครกับประชาชน กล่าวคือผู้สมัครที่มีฐานะคະແນະນຶມດີ มักจะเป็นบุคคลที่รู้จักกว้างขวางเป็นที่รู้จักดีของประชาชนในเขตเลือกตั้ง สามารถพบบ่อยและติดต่อได้ง่าย หากประชาชนมีปัญหา เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาจังหวัดต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา ต้องพบปะกับประชาชนเป็นประจำ มีอัธยาศัยที่ดี เคยให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน โดยเฉพาะในยามเดือดร้อน เมื่อพบว่าชาวบ้านมีปัญหาก็จะต้องแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ โดยอาจใช้ทรัพยากรส่วนตัว หรือช่วยจัดการให้ด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ การมีความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว ด้วยการพบปะกัน หรือการช่วยเหลือ การมีความรู้สึกที่ดีและความเคารพนับถือก็เกิดขึ้นตามมา จากพันธะส่วนตัวนี้เองทำให้ประชาชนได้ให้การสนับสนุน ผู้สมัครในการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ คุณอนันต์ สมุลลิตี สจ.อำเภอแม่ริม ได้กล่าวถึงระบบคุณค่าในสังคมไทยที่ประชาชนได้ให้การสนับสนุนผู้สมัครแต่ละคนว่า

...."เวลาชาวบ้านเขามีอะไร เขาก็มาบอก.... อย่างหนานี้ ถ้วยยังไม่

เก็บเกี่ยว หากเราไปหาชาวบ้านตอนนี้เขาก็อยู่ พบใคร งานอะไรและก็ไปแวะพูดคุยกับเขา สมมุติงานขึ้นบ้านใหม่ งานศพเราไปหาเขา อันนี้เขา (ประชาชน) ก็ภูมิใจ บางครั้งเขาก็เชิญ บางทีก็ไม่เชิญ เราก็ไปพบเขา ที่นี้ต้องมีเงินติดตัวไป สี่ห้าร้อย หากไปพบงานเราก็ไปร่วมกับเขา".... (จากการสัมภาษณ์ คุณอนันต์ สมลิตี เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2532)

จากคุณค่าทางสังคมดังกล่าว คุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้สมัครที่จะต้องมีและประกอบไปด้วยนั้นก็คือ ผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติที่มีความจริงจังและจริงใจต่อประชาชนด้วย เพราะคุณสมบัติข้อนี้ ตั้งอยู่บนค่านิยมความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งสมาชิกสภาจังหวัดจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามความคาดหวังของประชาชน หากขาดคุณสมบัติในข้อนี้แล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งเปราะบางอยู่แล้ว อาจสูญสิ้นไป และประชาชนก็จะไปเลือกผู้สมัครรายอื่นที่มีคุณสมบัติตามที่สอดคล้องกับค่านิยมของประชาชนต้องการ ซึ่งการแสดงบทบาทของผู้ที่มีความจริงจังและจริงใจ ที่จะมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาของประชาชน และจริงใจต่อประชาชน เป็นการแสดงออกซึ่งกำลังใจและการสนับสนุนทางจิตวิทยา

พฤติกรรมทางการเมืองของคนไทย ยังสอดคล้องกับค่านิยมทางสังคม (Social Value) อุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) และบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) ดังจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งทุกระดับจะมีการรณรงค์โดยคำนึงถึงค่านิยมทางสังคมไทย เช่น การหาเสียงเลือกตั้งที่สอดคล้องกับค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์ของเจ้านาย-ลูกน้อง ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู-กตเวทิตี ค่านิยมที่เกี่ยวกับความมีน้ำใจกว้างขวาง ค่านิยมเกี่ยวกับแจกของในลักษณะของ "ทาน" ค่านิยมเกี่ยวกับจิตใจนักเลง ค่านิยมเกี่ยวกับการรักพวกพ้อง ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นคนใจบุญสุนทาน

ดังนั้นจากคุณสมบัติส่วนตัวบุคคล เป็นจุดกำเนิดที่สำคัญที่ประชาชนได้เลือกสมาชิกสภาจังหวัดมาเป็นตัวแทนของตัวเองในระดับจังหวัด มากกว่าองค์ประกอบอื่นเช่น ทางด้าน

นโยบาย ซึ่งแนวคิดที่เรานำมาใช้ศึกษาในบทบาทสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2528 ถึง พ.ศ. 2531 นั้น ความสำคัญส่วนตัวบุคคลเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาเลือกตั้งตัวแทนของตนเองขึ้นมาของประชาชน จะยอมทำให้เห็นว่าตัวเองเกิดได้ด้วยคุณสมบัติของตนเองเป็นหลัก ย่อมส่งผลให้สมาชิกสภาจังหวัดถือว่าตนมีความสำคัญเป็นใหญ่กว่าสิ่งอื่น ทำให้สมาชิกสภาจังหวัดมี "อัตตา" หรือความถือตนเองเป็นหลักสูง เพราะไม่ฉะนั้นตนเองคงไม่สามารถผ่านการเลือกตั้งเข้ามาได้ ดังนั้นเมื่อภายหลังเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกสภาจังหวัด จึงเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาความเป็นเอกภาพของสมาชิกสภาจังหวัด ส่งปัญหาต่อการรวมกลุ่ม (ซึ่งอาจจะรวมในลักษณะที่หลวมและเปราะบาง จะรวมกลุ่มได้เมื่อผลประโยชน์บางอย่างได้ประสานหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน) ดังนั้นการผลักดันปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง การเสนอปัญหาหรือความเป็นเอกภาพในการควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพราะสมาชิกสภาจังหวัดจะมุ่งพิจารณาหรือให้ความสำคัญต่อประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนเองหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวบุคคลเป็นหลัก และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่จะเปิดโอกาสให้ระบบพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทและฝังรากลึกในการเมืองในระดับสภาจังหวัดในอนาคต ดังนั้นการรวมเป็นกลุ่มที่หลวม ๆ หรือการยึดอัตตวิสัยของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจและดำเนินบทบาทของตนเองทั้งในและนอกสภา จึงทำให้เกิดข้อจำกัดอย่างน่าเสียดายในบทบาทของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ในอดีตและปัจจุบัน

นอกจากนี้จากการยึดติดกับคุณสมบัติส่วนตัวบุคคลเป็นหลัก ทำให้เราเห็นได้ว่าหลักการเป็นตัวแทน ตั้งแต่จุดกำเนิดการเมืองท้องถิ่นไทยก็คือ การเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนโดยอาศัยบรรทัดฐานของคุณค่าในสังคมไทยเป็นหลัก ซึ่งการช่วยเหลือต่าง ๆ นี้เป็นการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเป็นหลักสำคัญให้กับประชาชน จุดกำเนิดในการดำเนินบทบาทตัวแทนในความเป็นจริงก็คือ สมาชิกสภาจังหวัดยังทำหน้าที่การเป็นผู้อุปถัมภ์ในระดับท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถพบปะง่าย ไปได้สะดวก และมีความ

จริงจัง จริงใจ ในการช่วยเหลือปัญหาของประชาชนอย่างจริง ๆ นั้นเอง

เงินกับการเลือกตั้ง

ความจริงในการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งนั้น ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยหลายประเทศได้ออกกฎหมายจำกัดเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ ซึ่งในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 32 ระบุว่า "เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งใดผู้สมัครแต่ละคน จะใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดเกินสามแสนห้าหมื่นบาทไม่ได้ ทั้งนี้ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร ค่าใช้จ่ายตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงบรรดาเงินหรือทรัพย์สินใดที่พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใช้จ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทน หรือนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง ในกรณีนำทรัพย์สินมาให้ใช้ ให้คำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทน ตามปกติในท้องที่นั้น" ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด ได้อนุโลมให้ใช้ระเบียบบังคับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ วัตถุประสงค์ในการจำกัดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้มีการใช้เงินเพื่อการเอาชนะการเลือกตั้งอย่างไม่มีการควบคุม ซึ่งจะส่งผลให้เฉพาะผู้ที่มีกำลังเงินเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาของ Curtis ได้แสดงให้เห็นว่าในประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีการกำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายของผู้สมัครเลือกตั้งไว้ แต่ในทางปฏิบัตินั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จะจ่ายเงินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้แทนทั้งสิ้น<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup>อ้างจาก กมล ทองธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสำราญ, ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. ฝ่ายวิจัย คณะรัฐศาสตร์



แต่ในการเลือกตั้งของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ ตามความเป็นจริงในปัจจุบัน นั้น พบได้ว่าเงินเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการเลือกตั้งในระดับสมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งปัจจัย ทางด้านเงินจะเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการผลักดันในการตัดสินใจขณะในการเลือกตั้ง ซึ่ง เรื่องนี้คุณบรรจบ ลี้มจรรยา ประธานสภาจังหวัดเชียงใหม่ 7 สมัย และเป็นผู้มีประสบการณ์ ทางการเมืองในระดับสภาจังหวัดและผ่านการเลือกตั้งจำนวนหลายครั้งได้กล่าวว่า

...."ช่วงหลัง (สมัยปัจจุบัน) ต้องใช้เงิน สมัยก่อนงานศพ งานอะไรเรา ไปให้เขารูจักคนในท้องถิ่น สมัยนี้ (ปัจจุบัน) เรื่องที่แล่วมาให้ผ่านไป เรื่องใหม่ว่ากันให้ ผม (ผู้เลือกตั้ง) เท่าโหร (จากการสัมภาษณ์คุณบรรจบ ลี้มจรรยา เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

และ "เจ้าหน้าที่กรมการฝึกหัดครูในระดับผู้ใหญ่ ถามผมว่าต้องใช้เงินซื้อเสียง หรือเปล่า ผมตอบว่าต้องใช้เงินซื้อเสียงสิ ไม่ใช่ไม่ได้เป็นเพราะเดี๋ยวนี (ปัจจุบัน) คน วัดกันที่เงิน ไม่ได้วัดค่ากันที่ความรู้ความสามารถ ไม่ต้องวัดทั้งนั้น เฉพาะผมพูด ผู้ใหญ่ บ้านเงินพัน กำนันเงินหมื่น สจ.เงินแสน ผู้แทนเงินล้าน....เพราะประชาชนเป็นผู้ เรียกร้องโทษผู้สมัครไม่ได้ (จากการอภิปราย คุณบรรจบ ลี้มจรรยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2532)

จากคำตอบที่ตรงไปตรงมาของคุณบรรจบ ลี้มจรรยา แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันนี้ เงินมีความสำคัญต่อการเลือกตั้งทุกระดับในปัจจุบันนี้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะ เงินเป็นสิ่งที่ต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้ง โดยทั้งนี้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจำเป็นต้องใช้เงินให้ ง่าย

- (1) เป็นค่าใช้จ่ายในการทำใบปลิว แผ่นโฆษณา และค่าประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ตลอดจนค่าวัสดุ น้ำมันเชื้อเพลิงในระหว่างหาเสียงเลือกตั้ง
- (2) ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับหัวหน้าและผู้ร่วมปฏิบัติ งานในระหว่างรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง



- (3) รางวัลตอบแทนผู้นำท้องถิ่นและชุมชนต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้ง
- (4) ค่าใช้จ่ายในการบริจาคช่วยเหลือประชาชนในระหว่างหาเสียงเลือกตั้ง
- (5) ค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในการแจกประชาชน
- (6) ค่าใช้จ่ายในการจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ สำหรับหัวหน้าคณะและผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนต่าง ๆ
- (7) การซื้อขายคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จะเห็นว่าในการลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้งนั้นจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งในระยะหลังที่ผ่านมาพบว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด บุคคลผู้สมัครต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสมาชิกสภาจังหวัดจะแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจุดนี้ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นหากเงินไม่พอใช้จ่าย ก็สามารถขอความช่วยเหลือจากพรรคได้ แต่สมาชิกสภาจังหวัดนั้น เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากพรรคการเมืองในทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะงบประมาณสนับสนุน ดังนั้นผู้ที่กระโจนเข้ามาสู่การเมืองในระดับสภาจังหวัดอย่างน้อยต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงินพอสมควรที่เข้ามาเป็นองค์ประกอบหรือคุณสมบัติอย่างหนึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดในสมัยปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพราะผู้สมัครต้องพึ่งพาเงินทองของตนเอง ดังนั้นผู้ที่มีฐานะหรือร่ำรวยเท่านั้นจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีฐานะยากจน ซึ่งในเรื่องนี้ จากการวิจัยของ สุจิต บุญบงการ<sup>1</sup> ได้พบว่า ในการเลือกตั้งนั้น เงินมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อประสิทธิภาพของการหาเสียงเลือกตั้งเพราะในการ

<sup>1</sup>กมล ทองธรรมชาติและคณะ. การเลือกตั้งพรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล อ่างแล้ว หน้า 76

หาเสียงเลือกตั้งต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าต้องการให้การทำงานขององค์  
การหาเสียงเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สมัครจึงต้องมีเงินใช้จ่ายสูงตามไปด้วย  
และการที่กฎหมายกำหนดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งไว้คนละไม่เกิน 350,000 บาท เป็นสิ่ง  
เป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

ดังนั้นคุณสมบัติส่วนตัวบุคคลจึงเป็นส่วนที่กำหนดในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง เพราะคุณ  
สมบัติส่วนตัวการเป็นผู้มีฐานะหรือเป็นผู้ร่ำรวยนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ประชาชนนำมาพิจารณา  
ว่าในการเลือกตั้งการใช้จ่ายเงินหรือ การใช้จ่ายเงินชื่อเสียงของผู้สมัครนั้นทำให้ประชาชน  
ได้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวที่ตนเองจะเลือกไปมีความพร้อมมากแค่ไหนที่จะเข้ามาช่วยเหลือตน  
เอง โดยเฉพาะการมีความพร้อมในเรื่องฐานะและเงินทอง ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้จำเป็นอย่าง  
หนึ่งของการเป็นตัวแทนประชาชนในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ เพราะการมีเงินทองใช้จ่าย  
ให้ประชาชนในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของประชาชนต่อผู้ที่ตน  
เลือกไปทำหน้าที่ตัวแทนในระดับท้องถิ่น จะสามารถให้ความช่วยเหลือท้องถิ่นโดยส่วนรวม  
หรือปัญหาส่วนตัวเมื่อประชาชนได้ร้องเรียนขอความช่วยเหลือในอนาคตได้เป็นอย่างดี ดัง  
นั้นจึงเป็นเหตุผลอีกอย่างหนึ่งที่ตอบคำถามได้ว่าทำไมระบบการเมืองทุกระดับการเงินจึง  
เข้ามามีอิทธิพลมากโดยเฉพาะในระหว่างการเลือกตั้ง ซึ่งในเรื่องนี้เองทำให้เรามองถึง  
จุดกำเนิดอย่างหนึ่งของ สจ. คือประชาชนเลือกเพราะบุคคลเหล่านี้สามารถจะช่วยเหลือ  
หรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของตนเองได้ดี

จากตัวอย่างที่ปรากฏเห็นได้ชัด ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่  
ใหม่ แทนตำแหน่งที่ว่างลง เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2532 สื่อมวลชนได้วิจารณ์เกี่ยวกับ  
ในประเด็นนี้ว่า เหตุผลอย่างหนึ่งที่คุณสมบัติ โชคกล้าเลิศ ได้รับชัยชนะเลือกตั้ง และระ  
บบการเงินเข้ามามีอิทธิพลในการเลือกตั้งอย่างไรว่า

...."โหวตี่ (คุณสมบัติ โชคกล้าเลิศ) นั้น แม้จะไม่ใช้คนมีเงินอยู่ใน  
เชียงใหม่ ก็จริงแต่มาอยู่เชียงใหม่กว่า 20 ปี มีพรรคพวกอยู่ทุกวงการ โดยเฉพาะวง

การล้อมวลชนทุกแขนง จนมีฉายาว่า "ผู้มีแต่ให้" คุณสมศักดิ์ นอกจากจะมีแล้ว (เงินทอง) ในตัวพอสมควรยังเป็นผู้ที่คุณบรรจบ สนับสนุนอย่างเต็มที่... ในช่วงอีก 2-3 วันจะเลือกตั้งอยู่แล้ว คุณวีระ (เขียวญวน) เห็นว่าลู่ต่อไปไม่ไหวแน่ ๆ รายการที่รับปากว่าจะทำบุญวัดนั้นเท่านี้ กลุ่มนั้นเท่านี้ คุณวีระสั่งกลับลำหมดคืนทุกแห่ง ทางด้าน "โหวต" (คุณสมศักดิ์) เมื่อทราบข่าวว่า คุณวีระ สั่งกลับลำ ตอนแรกซึ่งกะว่าจะยิงกระสุน (เงิน) ไม้อื่น จึงสั่งหยุดยิง "กระสุน" (เงิน) เอาไว้ใช้วันหลังจึงทำให้แฟน ๆ ที่คอยรับกระสุน (เงิน) หัวนัดหัวเหวี่ยงไปตาม ๆ กัน บางคนก็ไม่ไปลงคะแนนเสียงเอาดี ๆ ยั้งยืนแหละ ... (บทวิจารณ์การเมืองเรื่อง สจ. เบื้องหลังการเลือกตั้งซ่อมระหว่างโหวตกับวีระ หนังสือพิมพ์ไทยล้านนา ปีที่ 2 ฉบับที่ 17 ประจำ 25 มีนาคม - 10 เมษายน 2532 หน้า 5)

นอกจากนี้คุณชายชาตรี ลี้มจรรยา สจ.อำเภอลำปางทองได้กล่าวถึง บทบาทของเรื่องเงินที่เข้ามามีผลต่อการเลือกตั้งในระดับ สจ. ไว้ว่า

...."แต่ในบางอำเภอหรือบางท้องที่ได้มีการใช้เงินซื้อเสียง ซึ่งเราต้องยอมรับความจริงว่าในเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงนะครับ ถึงแม้จะมีการปฏิเสธ ถึงแม้จะไม่มีหลักฐานยืนยัน เพราะการซื้อเสียงคงไม่มีใบเสร็จรับเงินหรือถ่ายรูปอะไร ทำนองนี้หรือการจะมอบเป็นสาธารณกุศลหรือมอบเงินให้ชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเราถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาเสียแล้ว (จากการสัมภาษณ์ คุณชายชาตรี ลี้มจรรยา เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

คุณบรรจบ ลี้มจรรยาได้ให้ความเห็นเสริมในเรื่องนี้ว่า ...."สจ. ก็เริ่มซื้อเสียง (ผลมาจากการซื้อเสียงของ สส. และสท) เพราะชาวบ้านพูดไม่ได้เงินก็จะไม่ไปลงคะแนนเสียง สมัยก่อนใช้ระบบหัวคะแนนไม่ต้องซื้อเสียง รับปากว่าหากได้จะพัฒนาอะไรให้ส่วนรวม ของส่วนสมัยหลัง (ปัจจุบัน) เอารายหัว (การซื้อเสียง) ทุกที่ผมให้ลูกผมสมัครที่ดอยสะเก็ด ผมจะใช้รถแห่มากขึ้นเป็น 30 กว่าคัน พัฒนาโน้น พัฒนานี้ ตอนหลังเขา (ผู้สมัครรายอื่น ๆ) เขาใช้เงิน ผมเจียบ ผมหยุดเลย หัวคะแนนถามผมจะเอา

ยังงี้ ผมบอกยิงลูกเดียว (ซื้อเสียง) พออีก 3 วัน (วันเลือกตั้ง ผมประกาศให้หัวละ 30 บาท ทุ่มไป 7 แลน คนเดินคนละ 1,000 - 1,500 บาท ซื้อทุ่มไป 17,000 เสียง กะว่ามันหายไปหมื่นเสียงเราก็คณะ ไว้คนที่ลงทุนเป็นล้าน ๆ ในตอนแรกทำถนนอะไร ก็เจ๊ง ผมหมดมันต้องเปลี่ยนสถานการณ์ (สัมภาษณ์คุณบรรจบ ลี้มจรรยา เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

จากคำยืนยันอย่างตรงไปตรงมาข้างต้น ทำให้เราเห็นได้ว่า เวทีการเมืองในระดับสภาจังหวัด ระบบการเงินได้เริ่มเข้ามามีบทบาทหรือเข้ามามีอิทธิพล และเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติในเรื่องนี้ และเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องคำนึงถึงในการเลือกตัวแทนของเขา ประเด็นหนึ่งที่เรานำมาพิจารณาก็คือ ทำไมประชาชนถึงเรียกร้องเรื่องเงินทองหาก ไม่ได้รับแล้วก็ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้หากมีผู้ให้แล้วไม่มีผู้รับ การใช้จ่ายเงินซื้อเสียงคงไม่มีอิทธิพลมากในการเลือกตั้งปัจจุบัน ซึ่งเรื่องนี้ คุณอนันต์ สมุลลิต์ สจ. เขตเลือกตั้งอำเภอแม่ริม กล่าวไว้ว่า

...."อย่างพวกที่หาเข้ากินค่า เขาก็เอาเงิน เพราะเมื่อก่อน สมัยเลือกตั้ง สจ. หรือ สส. กิติ เขาไม่เคยได้เงินเลย ไม่เคยเห็นได้ทำประโยชน์อะไรให้ ลู้เอาเงินดีกว่า กินพุงนี้ก็ได้กิน มะรินก็ได้กิน สมมุติเขาให้ร้อย ก็ไปจ่ายตลาดได้สองรอบ เห็นเขา (ประชาชน) ว่าอย่างนั้นนะ".... (จากการสัมภาษณ์ คุณอนันต์ สมุลลิต์ เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2532)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ประชาชนเห็นว่าเงินที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งให้แก่ตนนั้น มีความหมายและมีความสำคัญต่อตนเอง นั่นก็คือ ปัญหาความยากจนของประชาชน ดังนั้นหากประชาชนยังยากจนอยู่เขาจะมองเฉพาะปัญหาแต่เฉพาะหน้าของตนเองว่า มีต่อไปตนเองจะทานอะไร ใครจะเป็นผู้ช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้นเมื่อมีผู้มาให้เงินทองใช้จ่ายโดยที่เขาไม่ต้องทำอะไรตอบแทนมากมาย เพียงแต่เลือกบุคคลเหล่านี้เข้าไปเป็นตัวแทน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตัวแทนเหล่านี้ไม่เคยแก้ไขปัญหาหรือทำให้ความเป็นอยู่

ของชาติขึ้น อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การให้เงินทอง จึงทำให้เรามองผู้สมัครเหล่านี้ว่าเป็นคนดี มีเมตตา ตามระบบคุณค่าของสังคมไทยและผู้สมัครเหล่านี้สามารถให้ความช่วยเหลือเขาได้มากกว่าผู้สมัครรายอื่น ประชาชนที่ยากจนเหล่านี้ จึงเลือกบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือที่เป็นรูปอามิสสินจ้างเหล่านี้ เป็นตัวแทนในที่สุด

ดังนั้นการได้เปรียบทางฐานะทางเศรษฐกิจหรือการเงินบุคคลที่มีความร่ำรวยสามารถให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นได้ในสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของผู้สมัครบางคนนำมาใช้ในการเลือกตั้งและสามารถทำให้ตนเข้าไปมีอำนาจในบทบาท ตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัด โดยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

สิ่งที่เราน่าจะนำมาพิจารณาต่อไปว่า ทำไมผู้สมัครถึงใช้เงินเป็นจำนวนมากในการเลือกตั้ง ซึ่งในการดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดนั้น ไม่มีรายได้ตอบแทนที่เป็นเงินเดือน มีเพียงเบี้ยเลี้ยงและเบี้ยประชุมตอบแทน ดังนี้

- (1) ค่าเบี้ยเลี้ยง เบี้ยประชุมตอบแทนวันละ 225 บาท
- (2) ค่าพาหนะและที่พักอาศัย (กรณีที่ สจ. ผู้นั้นมีที่พักอาศัยอยู่ไกลเกิน 40 กิโลเมตร จากสถานที่ประชุม)
- (3) ค่าสวัสดิการอื่น ๆ เช่น การมีส่วนลดค่าโดยสาร
- (4) การมีสิทธิได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

จากผลตอบแทนที่เป็นลักษณะเป็นรายได้ก็ไม่มากนัก แต่ทำไมจึงมีผู้สมัครเข้ามาเป็น สจ. จำนวนมาก และมีการใช้เงินในการซื้อเสียงเป็นจำนวน ซึ่งในเรื่องนี้ คุณชายชาติศรี ลี้มจรรยาได้แยกแยะ สจ. ที่เข้ามาในบทบาท ขณะดำรงตำแหน่งด้วยเหตุผลที่ต่างกัน ดังนี้คือ

- (1) พวกที่มีอุดมการณ์มีความตั้งใจจริงที่จะเข้ามาทำงานให้กับประชาชน โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน

(2) พวกที่เข้ามาเพื่อปกป้องธุรกิจของตนเอง หรือแสวงหาผลประโยชน์จากการรับเหมา เพราะการเข้ามาสู่ตำแหน่งแล้วสามารถสร้างความเกรงใจให้กับทางข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาหรืออนุมัติงานรับเหมาไปทำ

(3) พวกที่เข้ามาเพราะต้องการเอาตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเข้าไปปกป้องผลประโยชน์หรือในการกระทำของตน ซึ่งในสังคมอาจไม่ยอมรับ เมื่อได้รับเลือกตั้งเป็น สจ. แล้ว ก็ทำให้ภาพพจน์ของตนเองดีขึ้น<sup>1</sup>

จากเหตุผลดังกล่าวจะทำให้เราเห็นได้ว่าการที่บุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็น สจ. นั้น อาจแตกต่างกันไป ในที่นี้ เราจะพิจารณาเฉพาะการที่บุคคลใช้เงินจำนวนมากแล้ว จะเข้าไปดำรงตำแหน่งเป็น สจ. ซึ่งในสภาจังหวัดเชียงใหม่ก็ประกอบด้วยสมาชิกประเภทนี้ ซึ่งหากมีการใช้เงินเป็นจำนวนมากในระหว่างหาเสียงเลือกตั้ง และมีผลประโยชน์ตอบแทนทางรายได้ที่น้อยมากเช่นนี้ แต่ยังมีผู้ที่ต้องการเข้ามาสู่ตำแหน่งนี้เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า เมื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ตำแหน่ง สจ. อาจสร้างหรือมีผลประโยชน์สำหรับตนเองพอสมควร ซึ่งบางท่านอาจให้ความเห็นว่าเพื่อประโยชน์ในทางประกอบวิชาชีพอย่างกรณีของ คุณบรรจบ ลี้มจรรุญ, คุณชายชาติรี ลี้มจรรุญ ฯลฯ ก็แย้งว่าการดำรงตำแหน่ง สจ. มีผลประโยชน์ทางด้านรายได้รับข่าวสารที่เป็นความจริงในการเสนอให้ประชาชนได้ทราบ แต่ผู้สมัครรายอื่นโดยเฉพาะบางรายที่ใช้เงินในระหว่างเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก อาจเป็นเพราะเมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแล้ว มีโอกาสที่จะหาผลประโยชน์มาชดเชยกับเงินที่ตนเอง "ลงทุน" ไปในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะตำแหน่ง สจ. สามารถเป็นที่เกรงใจให้กับข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการมีบทบาทและมีตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวสามารถแสวงหาผลประโยชน์ได้ ดังนั้นจึงมีสมาชิกสภาจังหวัดบางท่านจะต้องดิ้นรนเพื่อหาประโยชน์จากสถานภาพและตำแหน่งทางการเมืองของตน

<sup>1</sup> บทสัมภาษณ์ คุณชายชาติรี ลี้มจรรุญ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532



จากการศึกษาของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช<sup>1</sup> เกี่ยวกับเรื่องรัฐ พบว่า จากผลการพัฒนาของรัฐและการขยายตัวของเศรษฐกิจเสรีนิยม ส่งผลทำให้ชนชั้นนำในเขตเมืองของชนบท สามารถอาศัยผลพวงจากภาวะดังกล่าวนี้ ก่อตัวเองขึ้นมาเป็นชนชั้นนำทางเศรษฐกิจในเขตเมืองของจังหวัดหลายจังหวัด เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการแปรอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอำนาจทางการเมืองในระดับอำเภอ จังหวัดและภูมิภาคจนพัฒนามาสู่การเข้ารับการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ทำให้เกิดมีอำนาจใหม่ในระดับอำเภอ จังหวัดและภูมิภาค ผู้นำที่มาจาก การเลือกตั้งเหล่านี้ จะมีอำนาจเศรษฐกิจ การเมือง และมีผลต่อประชาชนภายในอำเภอและจังหวัดมาก และศูนย์อำนาจใหม่เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการทำทลายอำนาจรัฐ โดยผ่านทางข้าราชการ และเป็นการลดบทบาทอำนาจของรัฐไปในตัวด้วย

จากบทบาทการขยายตัวจากอำนาจทางเศรษฐกิจเข้ามาสู่อำนาจทางการเมือง จะพบได้ว่าสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับการเลือกตั้ง พ.ศ.2528 และเลือกตั้งซ่อม นั้น มาจากอาชีพที่เป็นนักธุรกิจ ค้าขาย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้มั่งคั่งในท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้งเป็น สจ. มากกว่าอาชีพอื่น คือ จำนวนร้อยละ 69.44

---

<sup>1</sup>ชัยอนันต์ สมุทวณิช. รัฐ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ พ.ศ. 2530 หน้า 260-263



ตารางแสดงอาชีพสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2528-2532

ลำดับอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1    นักธุรกิจ	25	69.44
2    เกษตรกร	7	19.44
3    รับจ้าง	2	5.55
4    อาชีพอิสระ	2	5.55
รวม	36	100

จากตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเงินเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อการเลือกตั้ง และผู้ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ และเป็นผู้ที่มีเงินมาก จึงมีโอกาสได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งจากการศึกษาของ กนก วงศ์ตระหง่าน<sup>1</sup> พบว่าการเลือกตั้งของสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะคล้ายกับตลาดการเมือง เพื่อการแลกเปลี่ยนเงินกับอำนาจ และในทำนองเดียวกันจากตารางที่ปรากฏให้เห็นว่าเงินได้เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งมากขึ้นในระดับสภาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเรายืนยันได้จากการที่มีนักธุรกิจเข้ามาสู่การเมืองระดับสภาจังหวัดถึงร้อยละ 69.44 และมีโอกาสเป็นไปได้มากที่นักธุรกิจเหล่านี้จะอาศัยความได้เปรียบเรื่องฐานะ เงินทอง ทำให้ตัวเองได้รับชัยชนะมากกว่าผู้สมัครที่ใช้เงินน้อย

<sup>1</sup>กนก วงศ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร อ่างแล้ว หน้า 93

ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้อย่างมากที่มีการลงทุนทางการเมืองโดยใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก แล้วทำให้เกิดตัวแทนที่ต้องการมาแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทน โดยการถอนทุนคืนในภายหลัง ซึ่งจะก่อหรือส่งผลเสียต่อการเมืองในระดับสภาจังหวัด เพราะจุดกำเนิดในการเลือกตัวแทนเข้ามาก็ได้ตัวแทนที่ลงทุนทางการเมือง ดังนั้นภายหลังเมื่อตัวแทนเหล่านี้เข้าไปดำรงตำแหน่ง โอกาสที่จะเข้าไปดูแลผลประโยชน์หรือตำแหน่งหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนอาจน้อยลง และตัวแทนเหล่านี้โอกาสจะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนในอนาคตก็มีมากขึ้น และมีผลต่อการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นของไทยเป็นอย่างมาก

แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าเงินเป็นปัจจัยเดียวที่เอาชนะการเลือกตั้งได้ ในระดับสมาชิกสภาจังหวัด สจ.บางท่านก็ได้ใช้คุณสมบัติหรือความสามารถเฉพาะตัวบุคคลเข้ามาเป็นส่วนเน้นให้ประชาชนได้เห็นเป็นสำคัญ ซึ่งหากมีการเน้นบทบาทดังกล่าวมากและประชาชนได้เป็นผลงาน และเป็นผู้ที่มีความจริงใจที่จะทำงานเพื่อเสียสละให้ส่วนรวมจริงแล้ว สิ่งดังกล่าวก็เป็นปัจจัยหลักให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งได้รับชัยชนะในที่สุด ดังคำกล่าวของ คุณธงชัย อุดมความสุข สจ.อำเภอสันป่าตอง ว่า

...."การที่ชาวบ้านเขามั่นใจผม (และเลือกเข้ามาเป็นตัวแทน) เพราะผมเป็นคนกล้าพูดและเราก็มีหลักเกณฑ์ที่เอาความจริงให้เขาทราบ ผมจะพูดสิ่งที่เป็นจริงและมีอะไรผมก็ช่วยเขาจริง ๆ อีกอย่างที่ผลงานคือ การช่วยเหลือเราไม่หวังอะไรจากเขา การที่เขามาหา (เพื่อขอความช่วยเหลือ) เขาคงไม่มีเงินทองเรารู้ ฟันที่ว่าชาวบ้านเป็นยังไงเราทราบดี เมื่อมีคดีเขาก็จะหมดเป็นหมื่นสองหมื่น ผมจะก้าวเข้าไปช่วย ถ้าเขามาหา (เข้ามาขอความช่วยเหลือ) แต่เราไม่ออกไปหากเขามาเพราะความศรัทธาถึงถึงผม ผมจะช่วยเขา ซึ่งจะช่วยให้หรือไม่ได้เป็นอีกเรื่อง".... (จากการสัมภาษณ์ คุณธงชัย อุดมความสุข เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2532)

นอกจากนี้ คุณอนันต์ สมุลลิต สจ.อำเภอแม่ริมได้กล่าวเสริมในเรื่องนี้ว่า

...."คือระบบการเมืองนี่นะครับ เราไปโกหกในสภาได้ แต่ชาวบ้านเราอย่า

ไปโกหก ถ้าโกหกเราโกหกอะไรก็ได้ แต่ชาวบ้านเขาไม่ชอบ เราจะพูดอะไรเราต้องคิดว่าเราทำได้ไหม เราจะช่วยเหลือเขาได้ หากทำได้เรายกทำได้ แต่หากทำไม่ได้เกินความสามารถของเรา เราก็ยกไม่ได้ หากเรายกกว่าทำได้แต่เราทำไม่ได้ หากทำไม่ได้มันเสีย จุดใหญ่ที่ชาวบ้านชอบผม"... (จากการสัมภาษณ์ คุณอนันต์ สมุลิตี เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2532)

แสดงให้เห็นว่าในระบบการเมืองท้องถิ่นปัจจุบันนั้น ระบบคุณค่าทางสังคมไทยยังปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลหรือเป็นปัจจัยชี้ขาดให้ประชาชนได้เลือก สจ. เข้าไปทำหน้าที่ตัวแทนในสมัยต่าง ๆ นั่นก็คือ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การพบปะคุ้นเคย และการพบปะได้สะดวกง่าย และการถือเนื้อถือตัว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สจ. ได้สร้างตัวเองให้เป็นไปตามในระบบคุณค่าในสังคมไทย คือเป็นผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือที่ดี เมื่อประชาชนในเขตเลือกตั้งได้รับความเดือดร้อน และมีความจริงใจและจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนเองมากน้อยแค่ไหน คุณสมบัติในส่วนนี้ของผู้สมัครในข้อนี้ก็คือ การที่ สจ. ได้ทำหน้าที่เป็นไปตามคุณค่าทางสังคมที่ประชาชนยอมรับดังกล่าว เขาย่อมเป็นคนดีและมีคุณธรรม โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งในสมัยต่อไปก็จะเป็นไปได้สูงกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ได้มีสมาชิกสภาจังหวัดบางท่านได้แสดงความคิดเห็นเสริมในเรื่องนี้ว่า นอกจากจะทำตัวให้เป็นไปตามแนวทางของคุณค่านิยมในสังคมไทยแล้ว ผู้สมัครต้องมีอุดมคติของตนเองในเรื่องนี้ เพราะการเป็น สจ. นั้น เป็นเพียงแต่บันไดส่วนแรกที่จะทำให้เขาก้าวไปเล่นการเมืองในระดับชาติในอนาคตต่อไป หากมีการประพฤติดนโดยเป็นผู้ใช้จ่ายเงินทองซื้อเสียงแล้วก็จะส่งผลต่อการดำเนินบทบาททางการเมืองในอนาคตของตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

...หากมีผู้ต้องการความก้าวหน้าทางการเมืองโดยจะไปเล่นเป็น สล. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) หากต้องการให้ตนเองได้เปรียบคู่แข่ง ให้มากที่สุด ก็ควรเป็น สจ.

อำเภอใดอำเภอหนึ่งก่อน คณะเสียงประชาชน 1-2 หมื่นคณะ จะมีคนไว้แล้ว จึงมาเล่นการเมืองในระดับ สส. .... แนนอน นักการเมืองท้องถิ่นผู้ที่ต้องการจะมีเป้าหมายไปเล่นระดับ ส.ส. พวกนี้จะทำดีที่สุด เพื่อให้ประชาชนเห็นความดีของเขา เขาจะก้าวไปเป็น ส.ส.ต่อไป ... และมีการคิดว่า ผมซื้อเสียง สำหรับผมได้ตั้งนโยบาย และเป็นอุดมการณ์ที่ผมคิดว่าผมจะดำเนินต่อไปตราบที่ผมโคจรอยู่ในวงการเมือง คือ ผมอายุยังน้อย .... ผมได้ตั้งนโยบายว่าผมจะไม่ใช้เงินซื้อเสียง เพราะหากผมใช้เงินซื้อเสียงในครั้งแรกในปีต่อ ๆ ไป ผมก็จะใช้เงินซื้อเสียงและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ... ถึงแม้ครั้งแรกผมไม่ได้ (รับการเลือกตั้ง) ครั้งต่อไป...คิดว่าสักวันหนึ่งประชาชนคงเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและคิดว่าเงินไม่จำเป็นเสมอไปที่จะทำให้ประชาชนตัดสินใจ... (สัมภาษณ์คุณชายชาติศรี สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2532)

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันยังได้มีสมาชิกสภาจังหวัดจำนวนหนึ่งที่ยังยึดมั่นในอุดมการณ์และไม่ให้ความสำคัญกับการใช้เงินซื้อเสียงมาก ซึ่งเป็นจุดที่น่ายกย่องอย่างหนึ่งและนับเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจของสภาจังหวัดเชียงใหม่ โดย สจ. เหล่านี้ยังมีความเห็นว่า การใช้เงินซื้อเสียงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ควรสนับสนุนในระหว่างการเลือกตั้ง สจ. เหล่านี้ได้อาศัยลักษณะส่วนบุคคลที่เน้นความจริงใจ จริงจัง และเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยภายใต้ระบบค่านิยมทางสังคม ที่จะประพฤติตนเป็นคนดีและมีคุณธรรม และถือเป็นการสะสมบุญบารมีอย่างหนึ่ง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่เท่าที่ผ่านมา ประชาชนยังให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครแต่ละรายมากกว่าในเรื่องนโยบายหรือการมีตัวตนที่แสดงให้เห็นว่าตนเป็นบุคคลที่มีมโนธรรม สำนึกในความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถและวิจรรณญาณที่ดี ดังนั้นคุณสมบัติส่วนบุคคลจึงเข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้ง สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดลักษณะดังกล่าวก็คือ การที่พรรคการเมืองในระดับชาติได้ละเลยปัญหาหรือการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในระดับสภาจังหวัด ทั้งที่ปรากฏ

ว่าบรรดาสมาชิกสภาจังหวัดบางท่าน ก็สังกัดเป็นสมาชิกหรือประธานสาขาพรรคการเมืองระดับชาติพรรคการเมืองไทยยังไม่มิกลไกหรือมืองค์กรที่จะเข้าไปเสริมคุณภาพของสมาชิกสภาจังหวัด และพรรคการเมืองยังคงให้ความสำคัญต่อการเลือกตั้งระดับชาติเท่านั้น ดังนั้นนโยบายของพรรคการเมืองจึงไม่สามารถกระจายหรือนำไปปฏิบัติได้ เพราะการไม่มีองค์กรรับในระดับท้องถิ่นเช่นสภาจังหวัด การพัฒนาทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจึงไม่มีการต่อเนื่อง และเข้าไปเกาะยึดกับประชาชนได้ ดังเช่น การเมืองในประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีการประสานงานทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

เมื่อหันไปพิจารณาถึงการเลือกตั้งบุคคลโดยอาศัยเน้นคุณสมบัติส่วนบุคคลเราก็จะพบว่า ประชาชนได้เลือกผู้แทนของตนเองตามระบบคุณค่านิยมทางสังคมไทยคือพิจารณาเลือกบุคคลที่ตนเองรู้จักเคยให้ความช่วยเหลือโดยอาจเคยช่วยในอดีต หรือเป็นคนรู้จักหรือเป็นบุคคลที่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ให้แก่ประชาชน นอกจากนี้คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม นั่นก็คือเป็นผู้ที่พบได้ตลอดเวลา พบ่ง่ายใช้สะดวกและเป็นกันเอง นอกจากนี้คุณสมบัติส่วนตัวอีกประการหนึ่งของผู้สมัครซึ่งประชาชนนำมาประกอบในการพิจารณาเลือกผู้สมัครแต่ละรายในภายหลังก็คือ เป็นบุคคลที่มีฐานะความมั่งคั่ง ร่ำรวยสามารถให้ความช่วยเหลือและสามารถสร้างความพอใจแก่ประชาชนก็จะสามารถให้ความช่วยเหลือ คุ่มครองตนเองได้มากเพียงใด ซึ่งอิทธิพลทางการเงินได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ในปัจจุบันและในอนาคต และจากสภาพที่เงินเข้ามามีบทบาทสะท้อนให้เห็นว่า ความยากจนของประชาชนคือ สิ่งที่ทำให้เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการเลือกตั้ง

จากคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลเป็นหลักไม่ว่าการทำตัวไม่สอดคล้องกับค่านิยมทางสังคมไทย คือ การเป็นพวกพ้อง เป็นคนดีมีคุณธรรม และการเป็นผู้มีเงินทอง ร่ำรวยสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ว่า เลือกผู้แทนเข้าไปแล้ว เข้าไปแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของตน

และชุมชนซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหน้าเป็นส่วนใหญ่ ผู้สมัครคนไหนที่มีคุณสมบัติส่วนตัวสอดคล้องกับค่านิยมของประชาชน ก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมาก โดยเฉพาะเมื่อเรื่องเงินเข้ามามีบทบาท ผู้ที่มีเงินก็คือ ผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ยิ่งของประชาชนในทางด้านต่าง ๆ ได้และจากคุณสมบัติส่วนบุคคลในส่วนนี้ที่ประชาชนเลือกตัวแทนแสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ยังไม่มีผู้ที่เข้าใจจุดที่ประชาชนเลือกผู้แทนในระดับสภาจังหวัดนั้น ไม่ได้มุ่งหวังจะให้เข้าไปทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติตามหลักทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจทางการเมือง ที่มีฝ่ายนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการแต่อย่างใด แต่ประชาชนต้องการที่จะเลือกตัวแทนเหล่านี้ขึ้นมาเพราะตัวแทนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือ ปัญหาเฉพาะหน้าของเขาได้ในเรื่องต่าง ๆ ตัวแทนเหล่านี้สามารถสนองตอบในการประสานช่องว่างหรือแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านส่วนตัวและส่วนรวมได้ และการสนองตอบค่าทางสังคมบางอย่างได้ ดังนั้นการเป็นตัวแทนในลักษณะนี้ ก็คือ การเข้ามาเป็นผู้อุปถัมภ์ในรูปแบบหนึ่งในสังคมกำลังพัฒนา

จะเห็นได้ว่าจุดกำเนิดของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ ดังกล่าวมานี้ ย่อมจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการกำหนดบทบาทสมาชิกสภาจังหวัดต่อไป เงื่อนไขในการกำเนิดนี้จะเข้ามามีส่วนกำหนดบทบาทหรือการกระทำของสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเราจะได้พิจารณาในบทต่อไป